
Fra: noreply@regjeringen.no
Sendt: 8. desember 2016 18:03
Til: Postmottak KD
Emne: Nytt hørings svar til 16/6809 - Høring NOU 2016:14 Mer å hente
Bedre læring for elever med stort læringspotensial
Vedlegg: Høringsinnspill fra SkoleProffene.pdf

Referanse: 16/6809
Høring: Høring NOU 2016:14 Mer å hente Bedre læring for elever med stort læringspotensial
Levert: 08.12.2016 18:02
Svartype: Med merknader
Kontakt avsender: Forandringsfabrikken Stiftelse
Kontaktperson: Gina Ekholt
Kontakt-e-post: gina@forandringsfabrikken.no
Tittel: Hørings svar fra SkoleProffene og Forandringsfabrikken
Uttalelse:
Høringsinnspill til Kunnskapsdepartementet
Fra SkoleProffene og Forandringsfabrikken

NOU 2016:14 Mer å hente — Bedre læring for elever med stort læringspotensial

Om Forandringsfabrikken

Forandringsfabrikken er en nasjonal stiftelse, som har som mål å bidra til bedre tjenester for barn og unge, bygd på svar fra barn og unge selv. I samarbeid med fagfolk og myndigheter bidrar barn og unge svar til å gjøre skole, barnevern, psykisk helsevern og kriminalomsorg bedre for dem det gjelder, mer effektivt og verdig. Forandringsfabrikken har mer enn 12 års erfaring med å arbeide med barn og unge med erfaring fra skole og hjelpeapparat. Siden 2008 har vi invitert dem med i prosjekter, som ”proffer”. De inviteres fra skole, barnevern, psykisk helsevern, kriminalomsorg og støttesenter. De inviteres i grupper til å dele erfaringer og gi råd til forandring. Rådene presenteres for nasjonale myndigheter, i departement, direktorat, for forskere, for fagfolk, på utdanningsinstitusjoner og på Stortinget.

Kunnskap fra barn og unge

I 2013-14 gjennomførte FF en nasjonal kartlegging kalt “Morgendagens skole”. Over 3000 barn og unge, fra Agder i sør til Finnmark i nord ble invitert med som SkoleProffer. De ble invitert med til å gi svar på hva som skal til for å kjenne lyst til læring i skolen. Erfaringene og rådene har blitt samlet og oppsummert til kunnskap fra barn og unge. SkoleProffer er elever som har

kjent på kroppen undervisningsopplegg og metoder som brukes i dagens skole rundt om i Norge.

En av tre fordypninger

Den brede kartleggingen la grunnlaget for å gå i dybden på tre elevgrupper for å finne frem til hvordan deres læringspotensial kan bli bedre utnyttet. I dybdekartleggingen har FF gjort fordypninger i samarbeid med barn og unge med spesielle læringsutfordringer: De som strever over tid, de som har opplevd akutt sorg, og de med stort læringspotensial. Alle elevgruppene har gitt råd til hvordan skolen kan samarbeide bedre med elevene. Til sammen har over 400 elever gitt råd til disse tre prosjektene. Prosjektets hovedmål er at elevene blir bidragsyttere til godt rammeverk og gode arbeidsmetoder i norsk skole. Barn og unges bidrag til utvikling av skolen, skal integreres som del av skolen. Vi håper norske myndigheter tar innover seg at norsk skole vil bli bedre om de inkluderer barn og unges erfaringer og råd.

Å tenke så det knaker

I dybdekartleggingen "Å tenke så det knaker" (2016) har 70 elever delt erfaringer og kunnskap om hvordan det kjennes å ha et stort eller ekstraordinært læringspotensial. Mange har blitt "oppdaget" sent i skoleløpet og har allerede kjedet seg i mange år. Svarene til SkoleProffene kan få stor betydning for norsk skole. Lytter man godt til rådene fra dem det aller mest gjelder, vil det kunne endre hvordan voksne i skolen møter elever.

SkoleProffenes innspill til "Mer å hente"

Hvem er vi?

Vi er elever med mange merkelapper, ofte kalles vi for elever med stort læringspotensial. Vi har valgt å kalle oss elever som tenker så det knaker, for det er sånn det kjennes for mange av oss. Vi er mange som har kjent på kroppen hvordan det er å sitte i timene der vi kan det de andre skal lære. Noen av oss har fått samarbeide godt med skolen og fått den undervisningen vi trenger, andre har ikke fått andre tilbud, og noen har ikke blitt oppdaget før vi har gitt opp og sluttet på skolen. Vi er «proffe» på norsk skole fordi vi vet hvordan det er å være elev i Norge i dag.

Elevenes kunnskap er viktig

Vi tror skolen blir mest nyttig hvis vi som kjenner dagens skole på kroppen mye tydeligere og grundigere tas med på laget når skolen skal utvikles. En av anbefalingene til Jøsendalutvalget er

å ”utføre forskning av høy kvalitet om elever med stort læringspotensial i tett kobling og samarbeid med lærerutdanning og skoler”. Vi vet at forskning er viktig når skolen skal utvikles. Men forskning er bare én av tre typer kunnskap. Den andre er kunnskap til fagfolk, og den tredje er elevkunnskapen. Vår viktigste anbefaling til dere i Kunnskapsdepartementet er at dere lytter enda mer til elevenes kunnskap. Dette gjelder både når dere lager nasjonal skolepolitikk, og når det lages systemer for medbestemmelser på skolene og i klasserom rundt i Norge. Hvis ikke våre erfaringer og råd kommer tydeligere frem, mener vi Norge går glipp av veldig viktig kunnskap. Målet med å bruke elevenes kunnskap er å gjøre skolen tryggere og mer nyttig for flere.

Vi SkoleProffer kan gi noen konkrete råd til hva som gir oss lyst til å lære, men det er viktig at skolenorge forstår at kunnskap fra elevene må hentes fra alle skoler, og brukes i samarbeid med kunnskapen fra lærerne, på hver enkelt skole. Våre råd er samlet kunnskap fra 70 elever som vi håper dere lytter til. Men det aller viktigste rådet vi kan gi er at lærere samarbeider med hver enkelt elev om hvordan de lærer best og vil vurderes. Bare da kan vi være sikre på at vi får undervisning som passer for oss og som gjør at vi kjenner lyst til å lære.

Elevundersøkelsen

En viktig del NOUens kunnskapsgrunnlag er svarene fra Elevundersøkelsen. Dette er noe vi SkoleProffer over hele Norge er bekymret for. Det er flere grunner til at vi ber dere som lager skolepolitikk i Norge om å bruke noe annet enn elevundersøkelsen som grunnlag for medvirkning. Mange av oss elever tenker at skolenorge må bestemme seg for om elevundersøkelsen er forskning eller samarbeid. Det er uklart for oss som svarer på den om den skal brukes for å forandre, eller om det bare er for å finne ut hvordan vi har det. Vi mener at den ikke fungerer så godt til noen av delene. Her er noen svar som går igjen blant mange om hvorfor Elevundersøkelsen ikke er så nyttig:

- Mange av oss blir ikke forklart grundig hva svarene skal brukes til. Da blir vi ikke så veldig motivert til å svare ordentlig.
- Hvis vi tror at svarene våre skal føre til en endring blir vi skuffet når det ikke følges opp etterpå. Mange mister troen på at lærere faktisk vil vite hva vi mener.
- Svaralternativene passer ikke alltid med spørsmålene, det gjør det vanskelig å svare godt.
- Det er ikke alle spørsmålene som vi kan svare på, for eksempel hvis vi aldri har besøkt helsesøster. Når det ikke går an å hoppe over spørsmål må vi av og til finne på svar.
- Undersøkelsen er så lang at mange velger å svare tilfeldig for å bli ferdige. Noen lager mønster, noen svarer dårlig eller bra på absolutt alle spørsmål.
- Vi sitter ofte sånn at andre elever kan se hva vi svarer. Det gjør det vanskelig og utrygt for mange å svare på om vi for eksempel plages av andre
- Mange synes ikke svarene blir helt riktige når vi må svare på en skala.
- Når alle får et eget brukernavn og passord er vi redde for at det ikke er anonymt, og vi svarer ikke ærlig i tilfelle det kan få konsekvenser for oss

Vi har mange gode forslag til hvordan dere kan samle elevenes kunnskap uten å bruke skjemaer. Vi vil gjerne møte dere som lager Elevundersøkelsen og gi dere råd om hvordan det kan gjøres klokt. Våre forslag vil kanskje ta mer tid enn sånn undersøkelsen gjøres i dag, men vi er sikre på at det vil gi et mye riktigere bilde av hvordan elever i Norge lærer og trives. Og det er bare med riktige svar at dere kan lage en skole som er nyttig for oss.

Samarbeid med oss

Vi vet at det er store forskjeller på hvordan vi elever samarbeides med på skoler rundt om i Norge. På noen skoler tar alltid lærerne utgangspunkt i hva vi selv sier vi trenger. På andre skoler er det bare de voksne som bestemmer. Det er viktig at alle skoler har et barnesyn som ligger til grunn for alt arbeid som gjøres. Vi tror det vil gjøre det lettere for voksne å tenke at de skal samarbeide med elever.

Vårt forslag til nasjonalt barnesyn er at:

Barn og unge har mye kunnskap om livet sitt.

De er like mye verdt som voksne.

De trenger kjærlighet og må bli trodd på og tatt på alvor.

Legges dette barnesynet til grunn tror vi det vil bli lettere både for politikere og de voksne på skolen å tenke på elevene som skolens viktigste samarbeidspartner. I praksis betyr det at de voksne alltid skal høre med elevene selv hva de sier at de trenger, før det avtales med andre voksne.

Verdier

Vi ber om at de voksne på skolen jobber etter noen felles verdier. Dette vil hjelpe flere til å føle seg trygge nok til å kunne lære. Vi foreslår at følgende fire verdier er ”grunnmur” for norsk skole:

Åpenhet. De voksne på skolen er åpne og ærlige om opplegget på skolen. De er nysgjerrige på elevene og vil bli litt kjent med oss. Når vi kjenner hverandre, er det lettere å kjenne seg trygg i klassen.

Medbestemmelse. De voksne inviterer til prater om det som er viktig for oss. Vi inviteres til å gi råd, på måter som kjennes trygge. Vi er med å bestemme hvilke arbeidsmåter som skal

brukes, hva vi synes det er viktig å lære om, hvordan vi bør testes og hvordan voksne kan få tilbakemeldinger.

Kjærlighet. De voksne bryr seg om elevene og viser oss menneskevarme. Ikke alle av oss får nok kjærlighet hjemme og trenger det veldig. Når vi kjenner at en voksen er glad i oss, gir det respekt. Det er tryggere i klasserommet og roligere inne i oss.

Ydmykhet. De voksne viser oss at vi er viktige og at barn er like mye verdt som voksne. De tar oss på alvor hvis vi prøver å fortelle noe som er vanskelig. Når vi forteller noe vondt, viser de følelser og naturlige reaksjoner. De innrømmer feil, det gir respekt og gjør voksne menneskelige.

Loven

Det er veldig fint at utvalget foreslår å tydeliggjøre opplæringsloven, sånn at lovbestemmelsen også inkluderer oss elever med stort læringspotensial. Mange av oss har gått mange år med følelsen at vi må "vente" på de som ikke lærer like raskt som oss. Det har gjort oss frustrerte og demotiverte, noen av oss har sluttet på skolen.

Lærere

Hovedsvar fra SkoleProffer over hele Norge er at læreren er avgjørende for god læring.

Lærerens viktigste oppgave er å skape trygghet i klasserommet, så det blir ro inni elevene og plass til læring. Mange forteller hvor vanskelig det er å lære i et klasserom som er utrygt, og vi som tenker så det knaker er ikke noe unntak. Vårt forslag er at alle lærere i Norge får kunnskap om hvor viktig det er for læring at det kjennes trygt i klasserommet, og hvordan de skal gjøre rommene trygge.

Lærerutdanningene

Utvalget foreslår at utdanningene må bruke mer forskningsbasert kunnskap. Vårt råd er at barn og unges kunnskap om hva som er gode lærere blir en grunnstein i lærerutdanningene. Vi tror at det kan være nyttig at elever fra mange forskjellige elevgrupper får undervise lærerstudenter, og får selv fortelle hva som er viktig for at de skal lære og trives. I dag underviser proffer på flere utdanninger der voksne skal jobbe med barn, og svarene så langt er at dette er veldig nyttig for studentene. Vi håper at også lærerutdanningene vil sette barn og unges kunnskap på pensumlistene.

Hvordan oppdage oss

Vi ønsker oss lærere som er nysgjerrige på oss og som vil oss vel. Det er ikke alltid så lett å oppdage at vi har stort læringspotensial. Det hadde hjulpet om læreren visste noe om dette. Det er fint med lærere som undrer seg og snakker ordentlig med oss om hvordan vi har det på skolen. Det er ofte sånn at lærerne tror vi kan alt, men det er ikke sånn det er. Vi er ikke alltid flinke i alle fag, og det er uansett ikke hva vi kan fra før som er viktig. Det handler ikke om hvor mye vi kan, men hvordan vi lærer nye ting og hvor fort dette kan skje. Noen av oss bare

lærer utrolig fort. Vi håper Norge kan utdanne lærere som vet litt om hvordan det er å ha stort læringspotensial.

Hvordan teste oss

Mange av oss opplever at lærere ikke gir oss så kloke oppgaver for å finne ut hva vi kan. Det er viktig at Norge vet at det å ha stort læringspotensial ikke betyr at vi kan alt fra før. Skal vi testes er det lurt med problemløsningsoppgaver, eller en ferdighetstest – så kan de se hvordan vi tenker. Men husk at ikke alle av oss gjør det bra på tester. Noen får ikke vist hva de kan på prøver, så da må læreren prøve å se an nivået vårt uten å stresse oss. De kan for eksempel sjekke litt hvordan vi jobber i bøkene også. Samle inn kladdebøkene for å se hvordan vi jobber. Lærerne kan ikke bare se på sluttresultatet, de må se på hvordan vi jobber og hvordan vi tenker.

Hvordan motivere oss

Vi er alle forskjellige og løsninger må tilpasses oss som enkeltelever, men noen ting er felles for de fleste av oss. Uten utfordringer mister vi motivasjon til å lære. Hvis det går treigt blir det vanskelig å følge med, da detter mange av oss ut. For mange er det sånn at vi blir slitne av å ikke få brukt hodene våre skikkelig. Hvis det går for treigt så lærer vi ikke noe, fordi vi mister motivasjonen. Det blir fort kjedelig og frustrerende, og det kan ødelegge mye av lærelysten vår.

Karakterpress og forventninger fra oss selv og andre

Mange av oss blir sett på som en ”fasit” – en de andre prøver å vinne over eller måler seg opp mot. Dette kan være ekstremt slitsomt. Det kan skape mye sjalusi og sette oss i en vanskelig situasjon. Læreren burde prøve å stoppe oss elever når vi sammenligner karakter. De av oss som får gode karakterer, har ofte ekstremt høye forventninger til oss selv. Lærerne burde ta mer ansvar for roe ned karakterpresset. Ikke del ut karakterer i timene, legg det på nett. Mange av oss ber om at Norge slutter med karakterer. Vi burde snakke mer om hva press gjør med oss, og hvordan vi kan sette sunne mål og forventninger til oss selv.

Gi oss utfordringer!

Mange av oss har fått høre læreren si at vi ikke må gå så raskt frem, da blir det så kjedelig når resten av klassen skal lære ting vi allerede kan. Men vi trenger ikke alltid å hoppe videre på neste trinn. Vi kunne fått gjøre oppgaver på en litt annen måte, få spesialisere oss og gå i dybden. Legg til noen spørsmål, gjør oppgaven mer komplisert, vær litt kreative! Gi oss lov til å bruke andre kilder enn boka. La oss få litt eierskapsfølelse til det vi skal lære og la oss få bli «eksperter» på noen tema. Læreren kunne gitt oss et eget prosjekt knyttet til temaet som de andre i klassen jobber med. I matte kan læreren for eksempel gi oss en bok med mattegåter og

problemløsning, istedenfor å bare gi oss oppgaveboka for neste trinn. Eller vi kan få i oppgave å lage en oppgave som kan utfordre læreren.

Pass på å tette kunnskapshull

Siden mange av oss forstår veldig vanskelige ting, blir det ofte forventet at vi allerede kan de enkle tingene, eller at vi ikke vil få problemer med å forstå disse. Men noen av disse enkle tingene kan av og til føles vanskelige, og da føler vi oss veldig dumme. Det gjør det også ofte vanskelig å spørre om disse enkle tingene, siden det forventes at vi kan det. Derfor må læreren snakke om at selv om noen kan de vanskelige tingene, betyr det ikke det at de alltid kan de enkle. Dette må gjentas ofte for å gjøre det trygt å spørre om ting vi ikke kan. Også må lærerne huske at de må hjelpe oss så vi får med oss det grunnleggende vi skal lære, selv om vi ofte trenger utfordringer utenfor vanlig pensum.

Spør oss

Vi er alle forskjellige og det finnes ikke en løsning som passer for alle. Noen vil ut av klassen for å få utfordringer alene, på grupper eller sammen med de som er eldre, mens andre ønsker å være i klassen sin og heller få utfordringer i klasserommet. Det viktigste er at de voksne ser oss, spør oss, lytter til oss og tar oss på alvor. Sammen kan vi finne frem til oppgaver og arbeidsmåter som gir oss utfordringer. Vi vet best selv hva som fungerer, finn løsningene sammen med oss!

Husk det sosiale

For å få utfordringer blir det ofte til at vi jobber med helt andre ting enn de andre i klassen. Da blir det fort gjort å miste litt kontakten med de andre. Får vi dårlig kontakt med de andre i undervisningen,

forsterker dette fordommer andre ofte har om at vi er så veldig annerledes. Pass på sånn at vi kjenner at vi hører til i klassen.

Gi oss hjelpsomme lærere som bryr seg

Det virker av og til som om lærere tenker at man ikke kan ha det vanskelig når man er smart. Det er helt feil! Lærerne må bli mer opptatt av hvordan vi har det på skolen, og ikke bare snakke med oss om det faglige og hvor flinke vi er. Vi skulle gjerne hatt en skole hvor vi ble tatt mer seriøst. Vi trenger at lærere lytter til oss og tar oss på alvor når vi forteller om noe som er vanskelig.

Gjør det greit å være smart

Hvis man er god i noe alle liker, for eksempel fotball, så er det kult, men ikke hvis du er skikkelig smart i fag er ikke det kult på samme måte. Det er ofte sånn at det å være smart er ukult og nørdete.

I klasserom hvor det er sånn har læreren stor makt. Læreren må gjøre det greit å være smart gjennom å inkludere oss i fellesskapet.

Normalisere det at vi jobber med ulik vanskelighetsgrad

Lærere må passe på å ikke «henge oss ut», hverken positivt eller negativt. Lærerne må snakke om det at vi har ulike ferdighetsnivå i klassen som noe normalt og naturlig. De bør ikke presentere det sånn at noen er smartere og noen er dummere, de bør heller snakke om at vi lærer forskjellig og i forskjellig tempo. Alle må lære å lære, og at det er ok å få hjelp og utfordringer på sitt nivå. Læreren må prøve å vise oss våre felles interesser, og gjøre sånn at vi alle føler oss som en del av klassen.

Se oss og samarbeid med oss

Det er godt når vi kjenner at læreren ser oss, for eksempel ved å ta initiativ til å prate med oss om hvordan vi sammen kan skape en god skolehverdag. Det er slitsomt å være den som måtte hele tiden må be og mase om ekstra utfordringer. For noen blir det fort til at vi forstyrrer andre eller sitter og kjeder oss fordi det er for skummelt og utrygt til å rekke opp hånden og si at vi er ferdige. Læreren bør snakke med oss ofte for å høre hvordan vi har det i timene, og hva vi trenger.

Vi vet best selv hva vi trenger. Det er lurt at læreren snakker med oss om hva som virker og hva som ikke virker. Lag en plan sammen med oss om hvordan vi på best mulig måte kan få utfordringer som passer vårt nivå. Når vi får lov til å være med å bestemme gir det oss motivasjon og lyst til å lære.

For at dette arbeidet skal føre til forandring, må elever og læreres førstehåndskunnskap om hvordan skolehverdagen oppleves tas med og brukes med det største alvor. Ta gjerne kontakt for utdypinger, «live» presentasjon av innspillene eller om dere har spørsmål.

SkoleProffene og Forandringsfabrikken

v/ Ylva, Tomine, Sverre, Torbjørg, Ava, Herman, Andreas og Gina

Oslo, 8. desember 2016

Kontaktinfo: Gina Ekholt, koordinator i Forandringsfabrikken, gina@forandringsfabrikken.no

Vedlegg: Høringsinnspill fra SkoleProffene.pdf (82,18 KB)